

KULTURVERN- DAGENE 2025

Tema: ”HJEM”

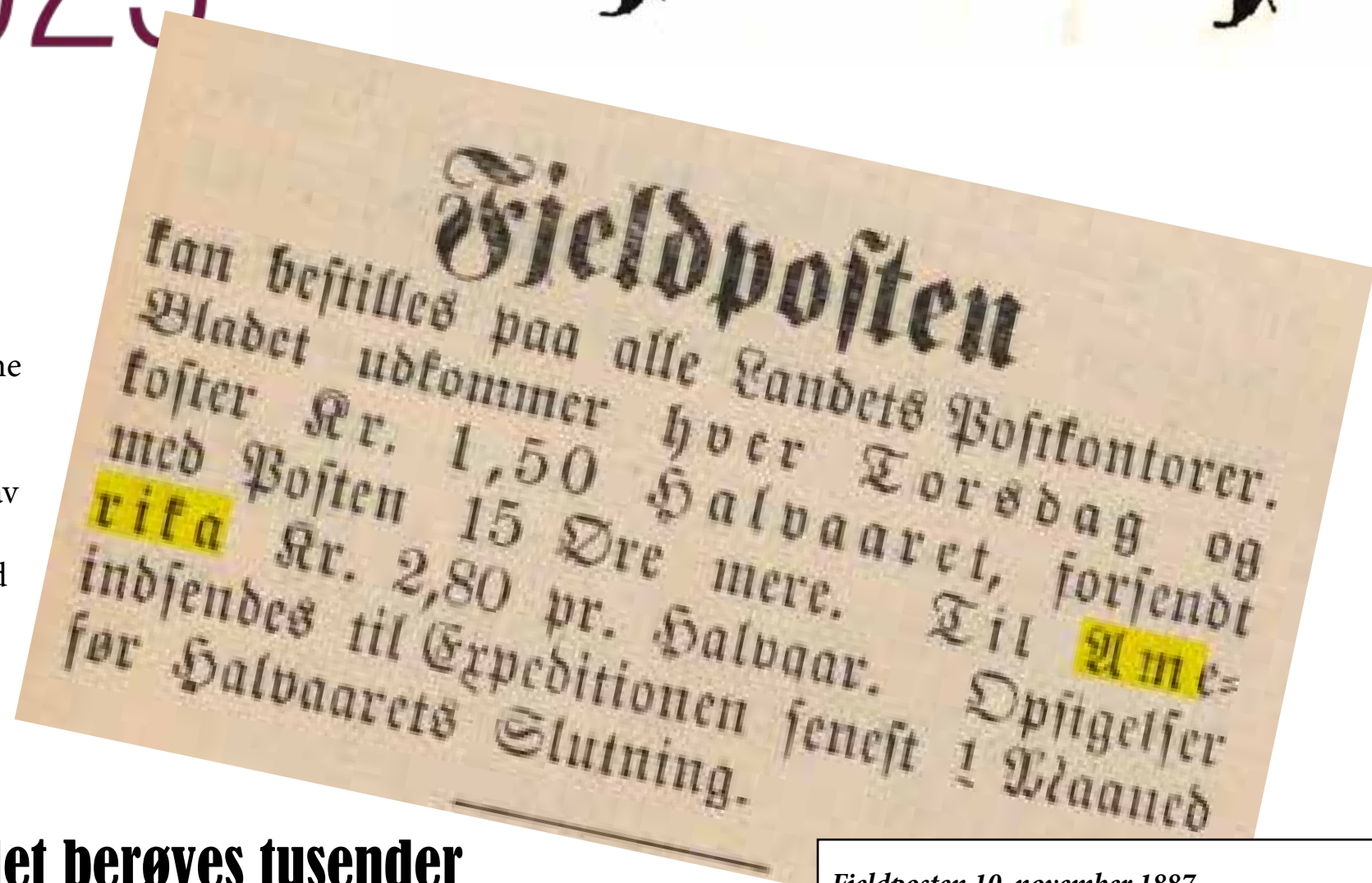
Pressemuseet Fjeld-Ljoms Venner markerer også i år Kulturverndagene, som i år har temaet ”Hjem”.

Vi har valgt å fokusere på utvandringen fra Norge til Amerika, der mange fant seg et nytt hjem, og den plass dette fikk i avisene for over hundre år siden.

Mange utvandret også fra Røros-distriktet, og dette gikk ikke upåaktet hen i avisene. Amerikabrev ble sendt hjem, og noen av disse fant også veien til avisspaltene.

De som utvandret tok avisen med seg, og så vanlig var det med abonnenter i USA, at egne priser for slike abonnement var oppgitt på forsiden av avisene.

Fjeld=Ljom.

Landet berøves tusender av den kraftigste Ungom

En artikkel i Fjeldposten 10. november 1887 beskriver utvandringen på følgende vis:

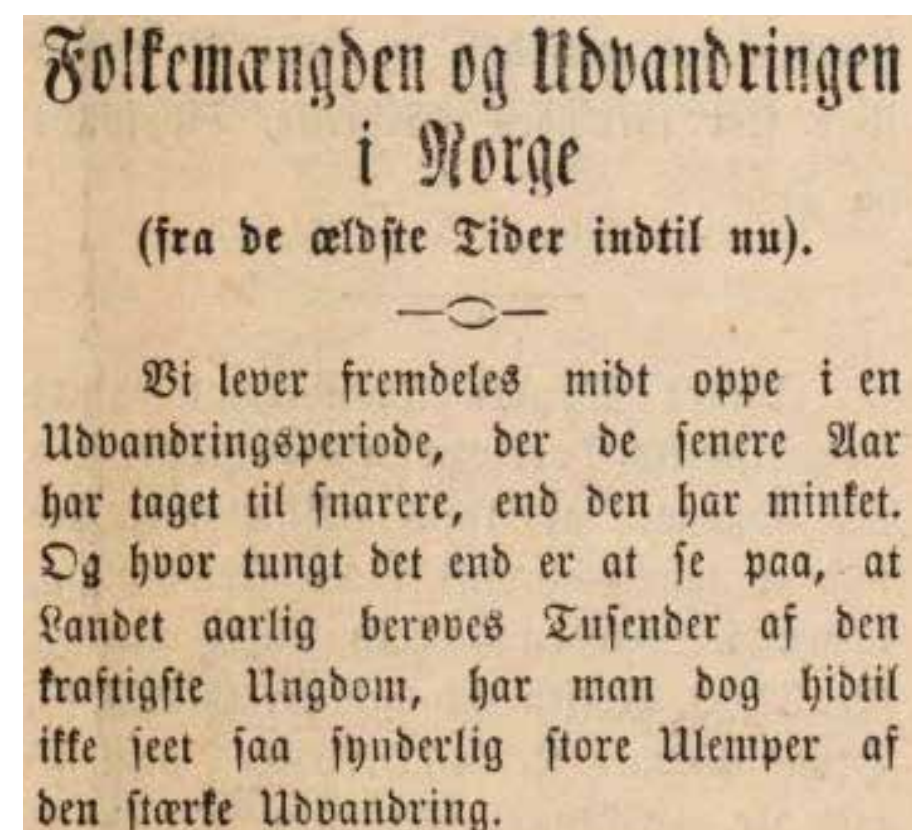
”Vi lever fremdeles midt oppe i en Utvandningsperiode, der de senere Aar har taget til snarere, end den har minsket. Og hvor tungt det er at se paa, at Landet årlig berøves Tusender af den kraftigste Ungdom, har man dog hidtil ikke seet så synderlige store Ulemper af den stærke Udvandring.”

Fjeldposten 10. november 1887.

Den første avisa utgitt på Røros, i sin tiende og siste årgang, da Olaf Olsen nettopp hadde startet Fjeld-Ljom som ganske fort gjorde at utgiverne av Fjeldposten valgte å kaste inn kortene.

Abonnenter i Amerika måtte betale nesten dobbelt så mye som lokale abonnenter for å få avisa sendt over Atlanteren.

Markeringen av Kulturverndagene 2025 er et samarbeid mellom Museene i Sør-Trøndelag/ Rørosmuset, Røros Museums- og historielag og Pressemuseet Fjeld-Ljoms Venner. Denne utstillingen er laget av sistnevnte.

Amerikabreve

blir ofte borte i posten. Jevnlig høres klage over dette. Dette er jo intet rart, naar man hører, hvordan det gaar for sig paa Kristiania postkontor. Nylig blev en postekspediter arresteret efter selvangivelse. Han havde tilegnet sig udenlandske breve, væsentlig amerikabreve. Nu er atter en funktionær ved Kristiania postkontor arresteret. Han har ligesledes i længere tid tilegnet sig en masse amerikabreve som han har aabnet og derefter tilintetgjort. De har været paa jagt efter amerikanske penge disse folk, som amerikanerne undertiden sender i alminnelige breve. I løbet af 9 maaneder er 3 postfunktionæree i Kristiania arresteret for denne forbrydelse.

Publikum forlanger energiske forholdsregler taget til forebyggelse af dette uvæsen.

Fjeld-Ljom mai 1894

Brev som ble borte

De har været paa jagt efter amerikanske penge disse folk, som amerikanerne undertiden sender i alminnelige breve. I løpet av 9 maaneder er 3 postfunktionæree i Kristiania arresteret for denne forbrydelse.

Ikke bare idyll

Da utvandringen til Amerika startet for 200 år siden, og under perioden med mye utvandring senere på 1800-tallet, var nok manges oppfatning at mulighetene for å lykkes og komme til både rikdom og et godt liv var gode der borte.

Mange av de som reiste over, og som møtte nye, store og uvante utfordringer forsøkte nok også å dekke over vanskelighetene og gi et mer positivt inntrykk av sitt nye hjem og liv, enn faktum var.

Forestillingen om rikdommen i Amerika fikk utro posttjenere til å åpne brev fra Amerika på jakt etter verdier.

Samtidig begynte også kritiske røster å komme til uttrykk gjennom avisene.

Heller ikke Amerika var noe Utopia.

Ikke noe Utopia

”Det fjerne Vesten” er ikke sligt et Utopia, som Folk hjemme i Norge og Sverige synes at forestille sig, skrives til Dagbladet fra Cincinnati. ...

... mangfoldige Mennesker, der allerede har oppholdt sig der indtil 3 Aar fremdeles har vanskelig for at slaa sig gjennom. Der strømmer stadig mange fattige Folk til, og der er almindelig Mangel på Kapital.

Fjeldposten 25. januar 1887

„Det fjerne Vesten” er ikke sligt et Utopia, som Folk hjemme i Norge og Sverige synes at forestille sig, skrives til Dagbladet fra Cincinnati. Udvandrerstrømmen synes heller at øges end at formindstes, og jeg er bange for, at mange Udvandrere forsent maa angre, at de ikke betænkte sig to Gange, før de forlod sit eget Land.

Et godt Ord var det fra Chr. Bruun: „Da i mangfoldige Amerikabreve heder det, at vilde Folk arbejde saaledes i Norge, som de er uødt til at gjøre i Amerika, saa „få de Amerika i Norge ogsaa”.

Lad dette siges op igjen, og lad det blive en Opgave for dem, der har med Statsstyrelsen at gjøre, direkte og indirekte, ved at formindste Skatter og andre Byrder, Militærvæsen og andet unødigt Væsen — hjælpe og opmuntre Folket til at blive i det Land, hvor de hører hjemme, som har kostet deres Opfostring og Opdragelse — og ikke opmuntre dem til at flygte.

Korrespondenten vedlægger et Udsklip af „Volksblatt” i Cincinnati, hvoraf det fremgaar, at mangfoldige Mennesker, der allerede har opholdt sig der indtil 3 Aar fremdeles har vanskelig for at slaa sig gennem. Der strømmer stadig mange fattige Folk til, og der er almindelig Mangel paa Kapital.

Faste Svendsen

Født 3. september 1842, død 6. desember 1926.

Norsk emissær, lærer og klokker, fra Haldalen i Trøndelag. Han var også kirkesanger.

Svendsen var en begavet mann og en fremragende folketaler som hadde stor misjonskunnskap. Han stod på sin høyde i 1870-åra og var av de lekpredikanter det stod størst vær omkring.

Som lærer, politiker og ikke minst aktiv innen indremisjonen engasjerte han seg sterkt i tidens politiske og religiøse spørsmål.

Selv om Svendsen i sin samtid var blant de mest kjente haldalingene både i Norge og blant utflytterne i Amerika så er han i stor grad glemt fordi han ikke skrev noe selv. Han var på flere reiser til Amerika, helt vest til Stillehavskysten.

Kilde: Wikipedia

Foto:

Av Høgneheir – Eget verk, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=47927326>

Tilsvar fra Amerika

Faste Svendsens beskrivelse av nordmenn i Amerika falt ikke bare redaktør Berg i Fjeld-Ljom tungt for hjertet. Et halvår etter Svendsens besøk på Røros får han også tilsvar fra en utvandret rørosing som signerer artikkel med navnet R. Sannes.

”Jeg troede bedre om Svendsen end at han vilde komme med den usandhed, at en større del af de til byerne indvandrede nordmænd dannede bærmene i befolkningen. Men kanske hr. Faste gaar ud fra, at alle som ikke tilhører (...) kirkesamfund maa regnes til dette bundfald, saa blir der jo mange. At der i byerne fins en del daarlige subjekter af nordmænd som af andre nasjoner er vist, men at dette er nogen almindelighed for nordmændene er aldeles ikke tilfældet. Naar hr. Svendsen siger dette kan han umulig selv ha undersøgt tingen. Jeg har selv i en tid fra 1880 til 85 arbeidet i flere af de største amerikanske byer; men min erfaring er netop det modsatte af hr. Svendsens paastand. Jeg traf en hel del dygtige fremadstræbende nordmænd.”

Alle amerikabrev i denne utstillingen er hentet fra Nasjonalbibliotekets arkiv på nett: NB.NO

Nordmenn var ”bærme” og ”bundfald”

Faste Svendsen høstet ikke noe applaus fra den venstreradikale redaktør Olaf O. Berg i Fjeld-Ljom da emissæren besøkte Røros i desember 1893.

I en lett ironisk stil tar Berg et oppgjør med Svendsen og hans syn på hvordan mange norske innvandrere tedde seg i Amerika.

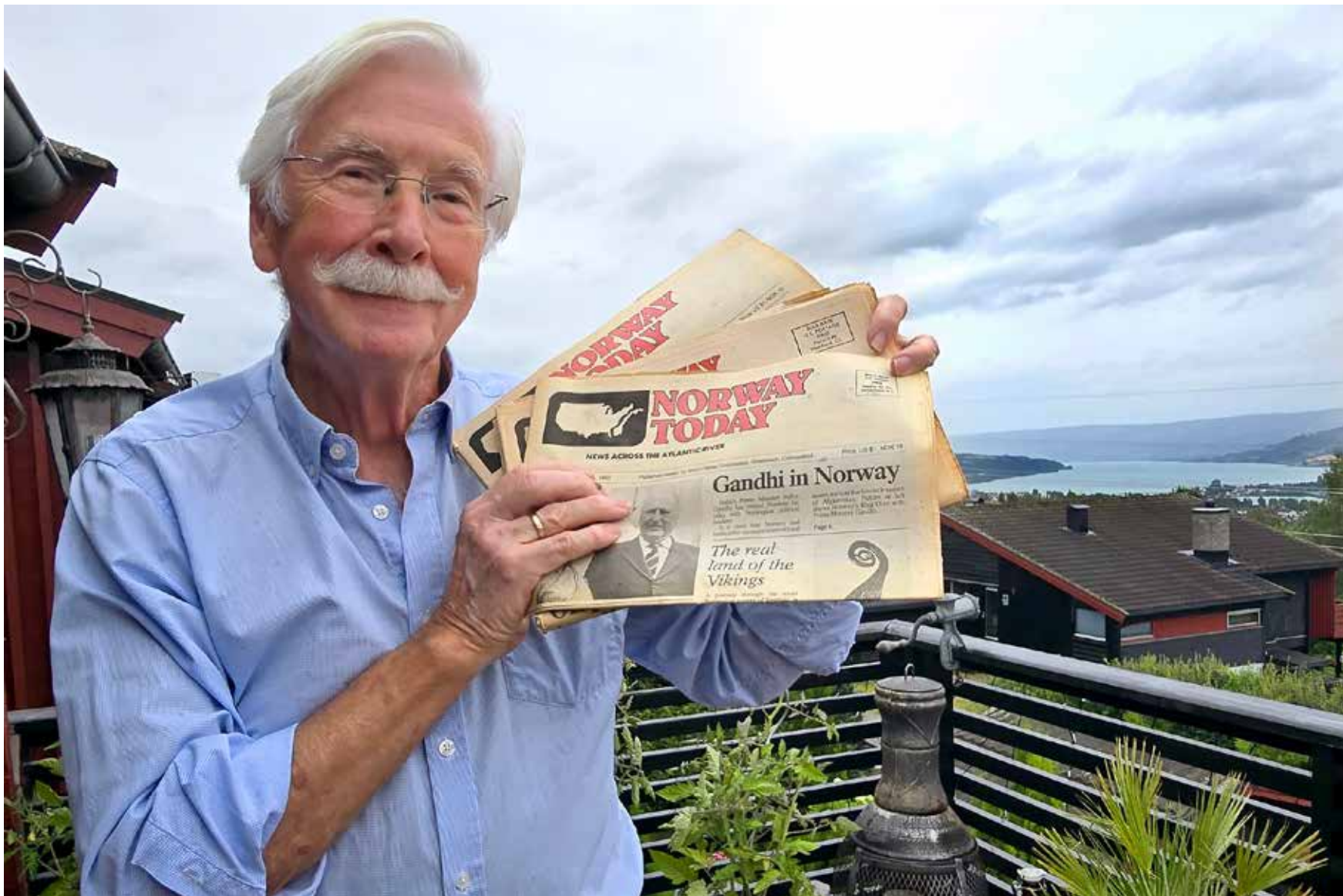
Ifølge Bergs artikkel i Ljomen så påsto Svendsen at størstedelen av de norske innvandrerne i Amerika dannet ”bærme” og ”bundfald”.

”Ved et flyktig blikk gjennom fanatiske høirebriller er det jo saa rimeligt at dette væsen eller uvæsen, hvor nordmændene især udmærker sig saa derborte, maatte ta seg imponerende ud.”
Skriver redaktør Berg på sitt spissfindige vis.

Naturligvis kom han ogsaa her med den i bladene stærkt kritiserede paastand, at størstedelen af de til de amerikanske byer indvandrede nordmænd dannede „bærme“, „bundfald“. Forresten var det meget rart, den store flokter har seet i Amerika. Synodvæsenet derborte var han blet rent forelsket i. Ved et flygtigt blik gennem fanatiske høirebriller er det jo saa rimeligt at dette væsen eller uvæsen, hvori nordmændene især udmærker sig saa derborte, maatte ta sig imponerende ud. Snart faar vi vel besøg af Kristofer Janson, og da kan det nok hændes, vi faar høre noget andet om dette samme emne. Men saa kan det

Fjeld-Ljom 29. desember 1893

Rørosing i Amerika

Var med og laget norskamerikansk avis

Jon Høsøien er født og oppvokst på Røros, og har et langt yrkesliv bak seg som journalist i både aviser og etermedier i Norge og utenlands. I en lengre artikkel som Pressemuseet Fjeld-Ljoms Venner publiserer på våre nettsider, forteller Jon om både norskamerikansk avishistorie og egne erfaringer fra tiden da han var sammen

med Audun Tjomsland om et nytt aviseksperiment i USA. Dette var langt fra den første norskamerikanske avisa. I løpet av de 200 år som er gått siden den organiserte utvandringen til USA begynte, skal det være utgitt rundt 800 norskspråklige aviser, ukeblad og tidsskrifter ”over there”.

Avislandet USA

USA ble sett på som et avisland da nordmennene begynnte å komme dit. I alt fra små landsbyer til de større bysentrene, kunne det være opptil flere aviser. Etter hvert som det ble etablert flere regioner med mange nordmenn, tok de fort opp denne presseskikken. De så at her kunne de få mer informasjon om de samfunnene og miljøene de var med å bygge opp, og også få informasjon om det amerikanske livet utenfor de norske områdene. Så omfattende ble det at mange karakteriserte det som kanskje mest iøynefallende trekkene ved norske immigrantlivet slik disse norsk-amerikanske avisene bar bud om smått og stort og som engasjerte leserne. Svært mange av dem som kom til USA på 1800-tallet hadde aldri abonnert på en avis i

hjemlandet, mens de her ble ivrige avislesere.

Kortlivete utgivelser

Det imponerende antall aviser, vitner også om at det var forholdsvis enkelt å starte en avis, men samtidig viste tallene at mange ble nedlagt etter kort tid. En tredjedel av de avisene som er blitt registrert, kom ut i mindre enn ett år. Det viset seg at det var vanskelig å få tilstrekkelige med abonnenter og annonser til å fortsette utgivelsen.

Denne utstillingen inneholder utdrag av en lengre artikkel skrevet av Jon Høsøien. For å lese hele artikkelen, gå til nettsidene våre: Fjeld-Ljom.no/det-norske-avislandet-i-usa/

Over: Jon Høsøien med eksemplarer av avisa han var med og laget sammen med Audun Tjomsland i USA. Her er Jon fotografert på balkongen hjemme i Lillehammer, med usikt til Mjøsa.
T.v. og under: Norway Today ble redigert og utgitt på engelsk. Målgruppen var norskamerikanere, men i 1983 var norskkunnskapene blitt så utvannet at det var mest naturlig å gi ut avisa på engelsk. Norway Times ble en oppfølger til Norway Today.

Grafisk jubileum — Side 19

Arbeidets Rett

Nr. 137

Fredag 19. november 1982

76. årgang

Løssalg kr.

Rørosing til USA for å lage ny avis

Jeg har ventet på en sjanse som denne i mange år. USA fascinerer meg, og jeg har tidligere lært landet

Journalist Jon Høsoien (38), tidligere rørosing, reiser på nyåret til USA for sammen med Audun Tjomsland å legge forholdene til rette for Norway Today.

Etter planen skal Norway Today fortelle nordmenn, amerikanere og norsk-amerikanere om det moderne Norge.

Vi stiller store forhåpninger til avisprosjektet, og jeg gleder meg til tre år i USA, understreker Jon Høsoien som nå har sagt opp sin stilling i Aftenposten. **SE SISTE SIDE**

Vellykket oppfølger

Selv om det ikke gikk så bra for oss, så fikk likevel det vi prøvde på, en slags positiv oppfølging. Da vi startet var det fortsatt liv i gamle hederskronede Nordisk Tidende i Brooklyn, men det begynte å gå tungt. Det norske miljøet de henvendte seg til, var i ferd med å forsvinne, og da den norske sjømannskirken også stengte sine dører i Brooklyn og flyttet til Manhattan, var det slutt, men ikke helt. Mens vi drev Norway Today, hadde vi en norsk journalistfrilanser som bodde i New York. Han så hvilken interesse det hadde oppstått for et slikt informasjons- og nyhetsorgan på engelsk, samtidig som Nordisk Tidende som skrev bare på norsk, gikk under. Og da også Norway Today gikk under, fant han

ut at det måtte være mulig å knytte de to miljøene, som hadde abonnert på de to så forskjellige aviser, sammen i et nytt tiltak. I løpet av høsten klarte han så å samle nok økonomisk interesse til at det i januar 1984 kom en ny avis med navnet Norway Times/ Nordisk Tidende og med undertittelen Norwegian News, Norske nyheter. Det skulle få en mer vellykket historie enn det vi hadde klart med Norway Today. Engelsk var hovedspråket, men de tre siste sidene var på norsk. Dermed klarte avisen også å beholde mange av sine gamle tilhengere, samtidig som de tok over det markedet som vi hadde fått i det norsk-amerikanske næringsmiljøet.

Med kontor på Manhattan

Jon forteller om avisprosjektet i 1983

Avisa Norway Today som Jon Høsoien var med på å dra i gang i 1983, sammen med Audun Tjomsland, ble et krevende og nok så kortvarig avisprosjekt. Her forteller Jon om hvordan det gikk.

Eetter noen år i Akersgata i Oslo fikk jeg en telefon fra en tidligere Aftenposten-medarbeider og daværende NRK-korrespondent i USA, Audun Tjomsland, som kjente meg fra sin tid i Aftenposten. Han spurte om jeg hadde lyst til å komme til New York og være med ham og starte en ny norsk-amerikansk avis. Selv om det var tungt, og kanskje dumt, å si opp jobben i trykke Aftenposten, var lysten og spenningen ved å få være med på noe slikt, alt for sterk, så på nyåret i -83 gikk turen over dammen til et kontor på Manhattan.

Norske språk var borte
Tjomsland var i løpet av de årene han hadde jobbet i New York, kommet i kontakt med mange som ville ha en bedre og mer oppdatert kontakt mellom USA og Norge, blant dem en norsk-amerikansk investor og millionær med norsk bakgrunn. De fant hverandre i enighet om at det norsk-amerikanske miljøet i USA hadde forandre seg så mye. Mange av norsk-amerikansk bakgrunn hadde lite igjen av det norske språket, og stadig flere innen det amerikanske miljøet som var blitt interessert i norske foretak og næringer, kunne heller ikke noe norsk. De to fant derfor ut at dette miljøet trengte informasjon på engelsk. Samtidig

var det ønsket at den informasjonen også kunne henvende seg til amerikanere som bodde i Norge og som gjennom en slik avis kunne få nyheter på engelsk om det landet de bodde i. Norway Today kom med første utgave i april 1983. Optimismen var stor og utsiktene lyse. Vi fikk til og med et brev fra tidligere visepresident Walter Mondale, med slekt fra Mundal innerst i Sognefjorden. Han syntes avisen var «a very interesting project», og skrev «I wish you great success with it».

Lite annonser

Å sette i gang med en helt ny avis som henvender seg til et på mange måter nytt miljø, var ikke bare enkelt. Rett nok fikk vi flere hundre nye abonnenter hver eneste uke og positive reaksjoner etter hvert nytt nummer som kom ut hver uke. Verre var det med annonseinntektene. Både Tjomsland og jeg visste at det kan ta tid å bygge opp et annonsemarked for et helt nytt organ i et helt nytt miljø. Annonseinntektene var for små til at det avisen kunne gå med overskudd i disse første månedene. Vi hadde regnet ned at det fort kunne ta ett år før vi kom på plussiden, noe vi da også informerte storinvestoren om, men han var så – om jeg så skal si – amerikanisert i sin holdning til suksess og penger, at det å tape penger måned etter måned på sin investering, ikke ga ham noe godt rykte som investor. Så, etter et halvt år, sa han stopp, og trakk seg med sine penger, ut av det hele, og i løpet av sommeren var det bare å låse dørene og komme seg hjem til Norge.

Over: Det ble naturlig nok registrert hjemme på Røros også at en av stadens sønner skulle forsøke seg som journalist og i Amerika. Arbeidets Rett hadde et lengre intervju med Jon Høsoien i november 1983, ikke så lenge før han satte seg på flyet over Atlanteren for å forene krefter med Audun Tjomsland i utgivelsen av avisa Norway Today.

T.h.: Grimstad Adressetidende omtalte avisutgivelsen med vinkling på investoren fra Grimstad.

Arthur Svennevik starter «Norway Today» med NRK's Audun Tjomsland som redaktør:

Grimstad-mann bak ny norsk avis i USA

En norsk avis i USA med lokalkontor i Grimstad? Det er ikke så utenklig som det kanskje kan høres ut som. Særlig ikke når det er Arthur Svennevik fra Fide som står bak opprettelsen av den nye norske avisen i statene, «Norway Today». Svennevik er norsk-amerikaner, født og oppvokst i Brooklyn i New York.

Ingen av de tre norske aviser i USA i dag: «Nordisk Tidende», «Vestland» og «Westens Vikings», går slett godt. Forteller Arthur Svennevik over

telefonen fra Stavanger, hvor han arbeider for et amerikansk reisebyrå. — Til og med etter at den nye avisen regner med at det snart er knoken på

Hans far var fra Svennevik gård i Fide, og i 1976 flyttet Arthur Svennevik tilbake til slektsgården. Store deler av året er han imidlertid på reise, blant annet til USA, og det var under en av disse reiseene han fikk ideen om å starte en landsomfattende norsk avis «over there».

— «Norway Today» vil altså bli en annenledes avis i så henseende? — Det er riktig. Lokalt stoff fra

Fort. side 5

America's Leading Norwegian Newspaper

NORDISK TIDENDE

NORWEGIAN NEWS - NORSKE NYHETER

**Nærmere 300 aviser
i Minnesota**

NORWEGIAN NEWS [REDACTED] NORSKE NYHETER

Published every Thursday by The Norwegian News-Arnesen Press, Inc.
 8515 - 5th Avenue, Brooklyn 20, N Y Phone BEachview 4-1100

Torsdag den 5. mars 1964

Second Class Postage Paid at Brooklyn, N. Y.

**Viking Queen Barbara
på vingene til eventyr-
land torsdag 12. mars**

Flyr med Icelandic Airlines med gaver og hilsener fra
Baltimore og New York til ordførerne i Oslo og Røros

Det er neste torsdag det skjer. Det vil si den 12. mars. Da stiger den tiende og siste Viking Queen, den 20-årige Barbara Jacobsen fra Sysslet, Long Island, født i Bay Ridge, inn i et Icelandic Airlines fly som vil føre henne og hennes følge fra New York til Islands hovedstad, Reykjavik, og derfra til Oslo. I de følgende uker vil hun bli fetert som den eventyrprinsesse hun er, eller som Oslo by og Reisetrafikkforeningen for Oslo og Omegn, hennes vertskap i Norge, gjør henne til.

For det første blir det den tradisjonelle mottagelse på flyplassen i Oslo hvor mottagelseskomi-

Hyttelokka i Mørstubakken med den høyreiste kirken bakenfor er blitt Bergstadens vignet.

Om Norge i russiske aviser

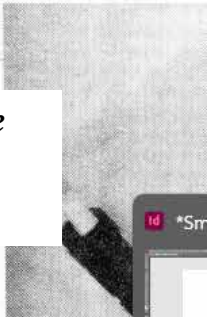
Det er tydelig at de russiske aviser bevisst bringer mer Norges-stoff nå om dagen som et bidrag til forberedelsene til Krushtjovs besøk i de skandinaviske land. I "Literaturnaja Gazeta" (11. februar) får Gennadij Fjiss fire bøker fra den senere tid, bl.a. "Norge, var nabo" (Norvegija rjadom), foruten bøker om Danmark, Island og Finnland, meget god presse, anmeldt av N. N. Mikhailov.

Ingstad for Leit 'hearing

Mannen som bragte f
bosetning på det ame
of Norway som regner

*Nordisk Tidende hadde
Røros på førstesiden i
mars 1964.*

som sikrer norske interesser et rom i verdensutstillingens "internasjonale by". Det norske inn-

*Ny førsteside i
Nordisk Tidende
i 1966.*

Ordfører Ole J. Kværneng. Øverst: I Mørkstubakken på Røros står den gamle hyttekloaka som ringte til skift i smeltehytta. I bakgrunnen den vakre kirken, innviet i 1784.

spæter på den siste turen er pastor Torgeir Havgar, som kom fra Ecuador, fra hovedstaden Quito midt under ekvator, der han har virket for det lutherske verdensforbund som luthersk lærer for en blandede gruppe av tysk-, eng-

Etter hvert som tilflyttingen til USA økte, økte også ferden videre vestover fra Chicago, første og fremst til nabostaten Minnesota. Det skulle da også bli den staten med fleste norsk innvandrere, nesten halvparten av de 800 000 nordmenn de regnet med reiste over til USA i de hundre årene etter 1825, kom til Minnesota, eller nabostater som de to Dakotaene, Iowa, Illinois og delvis Wisconsin.

Dette skulle da også gi seg utslag i avistettheten. Det er regnet med at det tilsammen ble utgitt mellom 200 og 300 aviser i Minnesota, tre ganger mer enn i de nærmeste statene. Selv om det ble flere større avsiere som holdt det gående lenge i Minnesota, var det faktisk Decorah-Posten i Iowa som holdt ut lengst. Den ble grunnlagt i 1874, og klarte seg i nesten 100 år da den til slutt gikk inn i 1973.

Nordisk Tidende

To av de mest markerte norskamerikanske avisene var Western Viking i Seattle og Nordisk Tidende i Brooklyn, New York. Kanskje ikke så merkelig, begge byene tiltrakk seg nordmenn også etter at den mer organiserte innvandringen forsvant i mellomkrigsårene. Seattle på vestkysten tiltrakk seg ikke minst folk med tilknytning til fiske og fiskeindustrien her ved bredden av Stillehavet. New York var på alle måter den største og viktigste byen. Ikke bare var den lenge den største havnebyen, viktig for den store, norske handelsflåten utover 1900-tallet; hit kom det nordmenn innenfor alle mulige slags næringer og markeder, økonomi og internasjonal politikk, og det norske miljøet, spesielt i Brooklyn, var levende helt opp til våre dager.

På min første, store Amerikatur, i 1972, fikk jeg besøkt begge avisene. Ikke bare fordi jeg selv da var

pressemann og hadde alt jobbet flere år i aviser, men også fordi jeg, som så mange andre nordmenn, hadde slektninger i USA.

Allerede på 50-tallet hadde vi fått besøk fra Minnesota. Der hadde en bror av min mormor, opprinnelig fra Aunegrenda, reist over på slutten av 1800-tallet og begynt som bonde. En av hans døtre var det som kom besøk, og alt det hun da fortalt, og ikke minst hadde med seg av amerikagodteri, gjorde sterkt inntrykk. Det ble rett nok langt mellom nye besøk, men vi fikk da noen amerikabrev utover de neste årene, og da jeg la ut på denne rundturen i -72, var det naturlig å varsle min ankomst til Minnesota. Det resulterte i at slekten hadde invitert alle som hadde noe med dem der borte å gjøre, til en piknik for å hilse på «a real Norwegian».

Og det var det over 90 som kom og gjorde.

Bortpå Moa

Mathias Fastesen Lien fikk i 1860-åra satt opp ei lita stue på eiendommen. Senere fikk han gjerde inn et jordstykke på ca. 4 mål. I 1907 ble eiendommen matrikkulert som Moen, gnr. 99 bnr. 2. Eiendommen var bebodd til 1980-åra.

Eiendommen «Bortpå Moa» ble kjøpt i 2014 av Røros Museums- og historielag. Bortpå Moa styres av ei undergruppe under RMH med eget organisasjonsnummer og regnskap. Kontaktperson er: torgrim.torpet@roros.net

FJØSET GJENREIST I 2014

Bevaring av Bortpå Moa er viktig for lokalsamfunnet, og ikke minst for formidling av historia ved Brekken skole og andre kulturaktiviteter. Eiendeler på eiendommen er registrert og dokumentert av Anders Sakrisvoll. Uthusprosjektet gjenreiste i 2014 fjøset på eiendommen.

Med støtte fra Uthusprosjektet utarbeidet Rørosmuseet en tilstandsrapport. Denne danner grunnlaget for restaureringa av bolighuset. Uthusprosjektet vil dekke 80 % av kostnadene. De resterende kostnadene må historielaget skaffe. Uthusprosjektet regnet med å starte arbeidet i løpet av våren 2017.

BRUKT I UNDERVISNING

Bolighuset ble rydda høsten 2016, slik at arbeidet kunne starte. Arbeidet kom imidlertid ikke i gang før våren 2019, da bolighuset ble tatt ned for restaurering og utbedring av råteskader. I løpet av 2022 ble tømmerkassen restaurert, fraktet tilbake og laftet opp igjen på tomten i Brekken. Arbeidet ble gjort i undervisnings-sammenheng av elever fra tømmerlinja ved Røros videregående skole. Planen var at huset skulle ferdigstilles i løpet av 2023, men det ble ikke gjennomført. Høsten 2023 ble det utarbeidet en beskrivelse og oppsummering av arbeidsmomentene, mulige kursopplegg og ny tidsplan.

Tekst og bilder er hentet fra nettsidene til Røros Museums- og historielag.

<https://rmh.historielag247.no/>

Spor etter samisk bosetting

14. september kl. 11-15, Martavollen
Røros Museums- og historielag
inviterer til en varsom og interessant
vandring i et samisk kulturlandskap,
med kulturminneregistrator Mattis
Danielsen (bildet).

Ridalen er et av mange sentrale
områder for båtsoe (reindrift) i
distriktet. Her er det flere såkalte
basisområder, hvor en hadde, og har,
tilhold i barmarksesongen. I området
er det funnet samiske kulturminner
tilbake til jernalder og frem til nyere tid.

Turen går til et av disse basisområdene i Tjerrålia hvor vi skal
besøke samiske kulturminner som gåetiesijjeh (gammetuft)
og boerneh (melkegroper).

Vandringen er på et par km i lettgått terreng.

Det blir en rast, og evt mat og drikke medbringes av den
enkelte.

Oppmøte kl 11 ved parkeringen inn til Martavollen.
Vandringen avsluttes ca kl 15.

Bilde fra Tjerrålia med blant andre Paul Johnsen, Sigrid Andersdatter Holm, Brita Holm.
Foto fra Digitaltmuseum.no, Foto: Iver Olsen/Rørosmuseet.

Viktig å ha øynene med seg

Bilder fra Tjerrålia nyere tid. Når man vandrer i dette området med formål å
se etter spor av samisk bosetting, gjelder det å ha øynene med seg.
Bildet til venstre viser spor etter ei gammetuft.
Her har det altså stått ei gamle, ikke så ulik den som vises på det gamle bildet
over.
Til høyre en oppmurt såkalt kaldkilde.

Programmet for Kulturverndagene 2025

MiST/Rørosmuseet, Røros Museums- og historielag og Pressemuseet Fjeld-Ljoms Venner markerer Kulturverndagene 2025 med en rekke arrangement i Røros og omegn, fra 22. august og langt ut i september. Her følger en oversikt over de viktigste arrangementene.

Se ellers nettsidene til Rørosmuseet og Pressemuseet Fjeld-Ljoms Venner.

Presseveteranene samlet på Røros

Fredag 22. til søndag 24. august

Pressemuseet Fjeld-Ljoms venner sto som arrangør for årets landsmøte til Norsk Presseveteranlag. Nærmere hundre besøkende fikk et godt innblikk i både Bergstadens og særlig Pressemuseets historie over to dager, med seminar, omvisninger og kirkekonsert. Mer info: www.fjeld-ljom.no

Handverksdager - åpen dag

Lørdag 23. august, Kurantgården, Rørosmuseet

Tradisjonen tro var det publikumsdag under handverksdager på Rørosmuseet Bygningsvernsenteret. Her ble det visning av tradisjonshandverk i ulike kurs, med muligheten til å komme tett på arbeidet, deltakerne og instruktørene. Arrangementet var åpent for alle og gratis.

Åpne dager i Pressemuseet Fjeld-Ljom

3. september kl 15-18

5. september kl 11-14

6. september kl 11-14

Pressemuseet Fjeld-Ljom, Stigersveien 1 på Røros, er trolig Europas siste bevarte førdigitale avishus, der det fortsatt trykkes en årlig museumsavis, ved hjelp av blylinjer fra settemaskiner og tradisjonelt flattrykk.

Under åpne dager i Fjeld-Ljom kan du få omvisning i både redaksjon og teknisk avdeling, med innblikk i avisproduksjon i gamle dager.

Omvisning koster kr. 100, barn gratis. Forhåndsavtale ikke nødvendig.

Fyrsetting på Storwartz

30. august kl. 12, Nedre Storwartz

Lørdag 31. august inviterer Røros Museums- og historielag, sammen med Rørosmuseet på aktivitetsdag. Vi følger veien fra Nedre Storwartz opp mot Øvre. Underveis skal vi se hvordan bergverksdrifta gjennom 330 år har satt sine spor i området. Vel oppe ved Øvre vil det bli servert pjalt, saft og kokkaffe, før Truls Gjestland og Knut Wolden demonstrerer og forteller om fyrsettingsteknikk og Rørosområdets geologiske særtrekk.

Foredrag i Smelthytta, Rørosmuseet, Ragnar Kokkvoll:

I epidemienes tid

3. september kl. 18

Ragnar Kokkvoll, som har forfattet flere bøker med historisk tema fra Røros, har fordypet seg i hvordan Spanskesyken ble omtalt i lokalavisene i 1918-1919. Fra først å bli omtalt som en ufarlig influensa, ble det snart klart, også i avisspaltene at "den spanske" ikke var å spøke med.

Knut Wolden: **"Bortpå Moa"**

Jan Erik Øvergård: **Amerikabrev i lokalpressen**

De mange som utvandret til Amerika for over hundre år siden holdt kontakt med hjemstedet gjennom lokalavisa, flere skrev også amerikabrev hjem til avisene.

Kulturminneregistratur

Mattis Danielsen:

Vandring i samisk kulturlandskap

14. september kl. 11-15, Martavollen

Røros Museums- og historielag inviterer til en varsom og interessant vandring i et samisk kulturlandskap, med kulturminneregistratur Mattis Danielsen.

Ridalen er et av mange sentrale områder for båtsoe (reindrift) i distriktet. Her er det flere såkalte basisområder, hvor en hadde, og har, tilhold i barmarksesongen. I området er det funnet samiske kulturminner tilbake til jernalder og frem til nyere tid.

Omvisning på Oddentunet

31. august kl. 14, Solvang, Narjordet, Os

Oddentunet er et fredet gårdsanlegg fra tidlig 1800-tall, kjent for sin sjeldne dekorasjonsmaling og snekkerkunst. Gården ble først etablert i 1747 for å drive kullproduksjon til kobberverkets smeltehytter og tilby overnatting for hester og kjørere langs handelsveien mellom Dalarna i Sverige og Røros. Gården var, med andre ord, en ferdsgård -eller skysstasjon- og tilbød posttjenester i tillegg. Bli med på en innholdsrik omvisning på Oddentunet i Narjordet. Oddentunet er vakkert beliggende på sin opprinnelige plass.

Åpent handverkermøte

28. aug, Kurantgården Uthusprosjektet og Bygningsvernsenteret presenteres.

Nørdalsdagen

5. - 7. september.

Aktiviteter for barn og unge, foredrag, konserter.

Natt i naturen

6. september kl. 17, Engerdal.